

Sygn. akt I ACa 886/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Ewa Tkocz SA Lucyna Świdierska-Pilis (spr.)
Protokolant :	Małgorzata Kopeć

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. M.

przeciwko A. G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 30 września 2015 r., sygn. akt I C 329/12,

1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1. w ten sposób, że pozbawia wykonalności nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Częstochowie z dnia 14 grudnia 2011 r. (sygn. akt I Nc 122/11), zaopatrzony w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 18 stycznia 2012 r. – w zakresie nakazania A. M. zapłaty na rzecz A. G. kwoty 100 000 (sto tysięcy) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 listopada 2010 r., a w pozostałym zakresie powództwo oddala;

2) oddala apelację w pozostałej części;

3) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Lucyna Świdierska-Pilis	SSA Piotr Wójtowicz	SSA Ewa Tkocz
-----------------------------	---------------------	---------------

UZASADNIENIE

Powód A. M. wnosił o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 14 grudnia 2011 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Częstochowie, sygn. akt I Nc 122/11, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 18 stycznia 2012 r., zasądającego od powoda na rzecz pozwanego A. G. kwotę 100 000 zł wraz z odsetkami od dnia 1 listopada 2010 r. oraz kosztami procesu. Jednocześnie domagał się zasądzenia kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazywał, że na podstawie tytułu wykonawczego, będącego przedmiotem niniejszej sprawy oraz dwóch tytułów wykonawczych wydanych przez Sąd Rejonowy w L. toczą się postępowania egzekucyjne z wniosku pozwanego w przedmiocie wyegzekwowania w sumie kwoty 135 000 zł. Należność ta wynika z łączących strony trzech umów pożyczki. Powód uregulował jednak po wydaniu tytułów wykonawczych swoje zobowiązanie względem pozwanego wpłacając mu łącznie kwotę 160 000 zł, na co przedstawił kserokopie oświadczeń pozwanego potwierdzających spłatę zobowiązania. Pomimo, że zobowiązanie zostało przez powoda wykonane, pozwany nie cofnął wniosku o wszczęcie egzekucji i nadal egzekwuje należności wynikające z tytułów wykonawczych.

W odpowiedzi na pozew pozwany A. G. wnosił o oddalenie powództwa. Pozwany zaprzeczył, aby otrzymał od powoda kwoty przeznaczone na pokrycie powstałego zadłużenia. Zakwestionował aby podpisał przedstawione przez powoda oświadczenia.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie pozbawił wykonalności w całości wobec powoda A. M. tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Częstochowie z dnia 14 grudnia 2011 r., sygn. akt I Nc 122/11, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 18 stycznia 2012 r., sygn. akt I Nc 122/11; zasądził od pozwanego A. G. na rzecz powoda A. M. kwotę 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania i nakazał pobrać od pozwanego A. G. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Częstochowie kwotę 5 000 zł tytułem opłaty sądowej, od uiszczenia której powód został zwolniony.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Sąd Okręgowy w Częstochowie nakazem zapłaty z dnia 14 grudnia 2011 r. wydanym w sprawie sygn. akt I Nc 122/11 nakazał A. M. zapłacić A. G. kwotę 100 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym od dnia 1 listopada 2010 r. i kolejnymi ustawowymi odsetkami w razie zmiany ich wysokości do dnia zapłaty oraz kwotę 4 867 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania nakazowego. Nakaz zapłaty uprawomocnił się w dniu 6 stycznia 2012 r. Przedmiotowy nakaz zapłaty został zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 18 stycznia 2012 r. wydanym przez Sąd Okręgowy w Częstochowie. Na podstawie przedmiotowego tytułu wykonawczego pozwany A. G. złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego, które prowadzone jest przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. M. P. pod sygn. akt Km 346/12.

W dniu 19 lipca 2012 r. powód zawarł umowę kredytu gotówkowego w wysokości 90 457,50 zł. W dniu 8 sierpnia 2012 r. A. M. zapłacił A. G. kwotę 5 000 zł celem spłaty zadłużenia. Oświadczeniem z dnia 27 września 2012 r. A. G. potwierdził, że otrzymał od A. M. kwotę 75.000,00 zł zapłaconą w ratach oraz kwotę 85 000 zł płatną jednorazowo w dniu spisania oświadczenia. Podpis znajdujący się pod tym oświadczeniem jest podpisem autentycznym A. G.. Wkrótce po zwrocie pozwany wspominał M. S., że powód spłacił mu pożyczkę. Pisemne oświadczenie pozwanego o spłacie zadłużenia przez powoda widziała A. J..

W związku z dokonаныmi wpłatami A. M. wystosował do pozwanego pismo z prośbą o wycofanie wniosku o wszczęcie egzekucji, które pozostało bez odpowiedzi. Wysłał jednocześnie pismo do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. M. P. z informacją o spłacie zobowiązania i prośbą o wstrzymanie prowadzonych czynności egzekucyjnych. Dodatkowo złożył wniosek do Sądu Rejonowego w L. o udzielenie zabezpieczenia poprzez wstrzymanie licytacji i zawieszenie toczących się postępowań egzekucyjnych. Postanowieniem z dnia 10 października 2012 r. Sąd

Rejonowy w L. w sprawie I C 372/12 zabezpieczył żądanie pozwu zawieszając postępowania egzekucyjne prowadzone w sprawach Km 859/12 i Km 594/12 prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L.. W związku z toczącymi się postępowaniami egzekucyjnymi A. M. wpłacił kwotę 2 000 zł w sprawie KM 594/12 oraz łącznie kwotę 10 223 zł w sprawie KM 346/14.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powód spełnił swoje zobowiązanie objęte przedmiotowym tytułem wykonawczym, płacąc na rzecz pozwanego w sumie kwotę 160 000 zł, przez co jego zobowiązanie wygasło. Okoliczność ta została potwierdzona przez pozwanego podpisanym przez niego oświadczeniem z dnia 27 września 2012 r. Z treści tegoż oświadczenia wynika, że powód zapłacił pozwanemu kwotę 160 000 zł celem spłaty zadłużenia egzekwowanego przez komornika sądowego. Wprawdzie w tym czasie toczyły się trzy postępowania komornicze (oprócz postępowania egzekucyjnego wszczętego na podstawie tytułu wykonawczego, którego pozbawienia wykonalności powód domaga się w niniejszej sprawie dodatkowo toczyły się postępowania w sprawach sygn. akt Km 859/12 i Km 594/12 prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w L.), niemniej nawet sumując wysokość należności jakie były dochodzone w tych postępowaniach (135 000 zł), ich wysokość nie przekracza kwoty spłaconej przez powoda zgodnie z treścią oświadczenia. Nie ulega więc wątpliwości, że dokonana przez powoda spłata obejmowała również wierzytelność objętą tytułem wykonawczym w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 14 grudnia 2011 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Częstochowie w sprawie noszącej sygn. akt I Nc 122/11.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację złożył pozwany, wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Skarżący zarzucał:

- 1) naruszenie art. 217§3 kpc w związku z art. 227 kpc poprzez uznanie, że wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych w K. (lub innego biegłego) jest niezasadny;
- 2) naruszenie art. 217§2 kpc w związku z art. 227 kpc poprzez uznanie, że wniosek o dopuszczenie dowodu z protokołu rozprawy w sprawie II K 731/13 dla ustalenia źródeł posiadanych przez powoda środków pieniężnych przeznaczonych na spłatę zobowiązania pozwanego nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy;
- 3) naruszenie art. 233§1 kpc poprzez dokonanie dowolnych wniosków odnoszących się do ustalenia wysokości dochodzonych przez pozwanego należności w toczących się postępowaniach egzekucyjnych i uznanie, iż rzekomo wpłacona przez powoda kwota te zobowiązania w całości pokrywa, podczas gdy łączna kwota egzekwowanych od A. M. należności opiewała na sumę około 190 000 zł albowiem uwzględniała także odsetki oraz należne koszty, których Sąd nie uwzględnił.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja częściowo tylko zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji ustalił prawidłowy stan faktyczny, który Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własny.

Niesłuszne są zarzuty naruszenia art. 217§2 kpc w związku z art. 227 kpc poprzez oddalenie wniosków o przeprowadzenie dowodów z uzupełniającej opinii Instytutu Ekspertyz Sądowych w K. lub innego biegłego oraz z protokołu rozprawy w sprawie II K 731/13 dla ustalenia źródeł posiadanych przez powoda środków pieniężnych przeznaczonych na spłatę zobowiązania.

Jest oczywiste, że opinia o treści sprzecznej z twierdzeniami danej strony w procesie, nigdy nie będzie satysfakcjonująca dla tej strony. Zdaniem Sądu, nie jest to jednak jeszcze podstawa do tego, aby w każdym przypadku dopuszczać kolejne opinie biegłych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, iż specyfika dowodu z opinii biegłego polega m.in. na tym, że jeżeli taki dowód już został przez sąd dopuszczony, to stosownie do treści art. 286 kpc opinii kolejnego biegłego można żądać jedynie „w razie potrzeby”. Potrzeba taka nie może być jedynie wynikiem niezadowolenia strony z niekorzystnego dla niej wydzwieku konkluzji opinii. W innym wypadku bowiem Sąd byłby

zobligowany do uwzględniania kolejnych wniosków strony dopóty, dopóki nie złożona została opinia w pełni ją zadowolająca, co jest oczywiście niedopuszczalne.

Sąd, w ramach zastrzeżonej dla niego swobody, decyduje, czy ma możliwość oceny dowodu w sposób pełny i wszechstronny, czy jest w stanie prześledzić jego wyniki oraz - mimo braku wiadomości specjalnych - ocenić rozumowanie, które doprowadziło biegłego do wydania opinii. Jak słusznie ocenił Sąd pierwszej instancji opinia grafologiczna sporządzona przez Instytut Ekspertyz Sądowych im. prof. dra J. S. w K. była w pełni przekonywująca, spójna, jasna i logiczna. Biegli podeszli do badanego zagadnienia w sposób profesjonalny i wnikliwy. Z przeprowadzonych przez pracowników tego Instytutu badań i wyciągniętych na ich podstawie wniosków wynika, że podpis znajdujący się pod tym oświadczeniem jest autentycznym podpisem nakreślonym przez A. G.. Treść opinii w sposób szczegółowy wskazuje poszczególne etapy ustalania cech charakterystycznych pisma A. G. oraz porównania jego podpisu na oświadczeniu z jego podpisami znajdującym się na materiale wpływowym i bezwplywowym, a także badania samego dokumentu w celu wykluczenia jego fałszerstwa. Daje to podstawy do podzielenia przez Sąd przyjętej przez biegłych metodologii badań jak i wyciągniętych wniosków. Za wiarygodnością tego dowodu świadczy również renoma Instytutu i wysoki poziom sporządzanych przez niego opinii.

Jeśli chodzi o zarzucany brak dopuszczenia dowodu z protokołu rozprawy w sprawie II K 731/13 dla ustalenia źródeł posiadanych przez powoda środków pieniężnych przeznaczonych na spłatę zobowiązania pozwanego, to dowód ten był irrelevantny dla rozpoznania niniejszej sprawy. Z dołączonych do apelacji kopii protokołu rozprawy karnej w sprawie Sądu Rejonowego w L. II K 731/13 oraz wyroku zapadłego w tej sprawie wynika, że powód A. M. oskarżony i skazany został za przestępstwa oszustwa związane z prowadzoną przez niego działalnością sprowadzania samochodów z zza granicy oraz sprzedaży ich. Skarżący w apelacji zdaje się powoływać na to, że skazanie powoda za przestępstwa oszustwa winno podważać jego wiarygodność w niniejszej sprawie. Poglądu tego podzielić nie można. Równałoby się to temu, że każdej osobie skazanej za oszustwo należy nie dać wiary, co do jakichkolwiek okoliczności, o których powiada. Jest to niedopuszczalne. Oczywiście fakt skazania powoda nie przedstawia go w korzystnym świetle, jednakże nie zmienia to tego że jego wersja, odnośnie spłacenia części długu, zasługiwała na wiarę, zwłaszcza że została poparta innymi dowodami. Nadto powód w świetle owych czynów za które został skazany, jawi się jako osoba obracająca gotówką, co nawet i przemawia za daniem mu wiary w przedmiocie spłaty w ratach kwoty 75 000 zł. Co do dalszej kwoty 80 000 zł powód wykazał, że przed przekazaniem tej kwoty pobrał pożyczkę w wysokości 90 000 zł.

Częściowo zasadny był zarzut naruszenia art. 233§1 kpc poprzez dokonanie dowolnych wniosków odnoszących się do ustalenia wysokości dochodzonych przez pozwanego należności i uznanie, iż wpłacona przez powoda kwota te zobowiązania w całości pokrywa, aczkolwiek wkracza to już w zasadność zastosowania prawa materialnego, czego kontrolę ma obowiązek dokonywać sąd odwoławczy z urzędu.

W uzupełnieniu stanu faktycznego Sąd Apelacyjny ustala:

Strony zawarły trzy umowy pożyczki:

- pierwszą w dniu 1 lutego 2008 roku na kwotę 100 000 zł – płatną do dnia 1 maja 2008 r., wymagalną 2 maja 2008 r.; objętą nakazem zapłaty Sądu Okręgowego w Częstochowie z 14 grudnia 2011 roku sygn. akt I Nc 122/11 (dalej: pierwsza pożyczka);

- drugą w dniu 1 marca 2008 roku na kwotę 25 000 zł – płatną do dnia 1 kwietnia 2008 r. (uwaga: wymagalność wcześniejsza niż pożyczki nr 1), objętą nakazem zapłaty Sądu Rejonowego w L. z 29 grudnia 2011 r. sygn. (dalej: druga pożyczka)

- trzecią w dniu 25 września 2008 r. na kwotę 10 000 zł – płatną do dnia 30 grudnia 2008 roku (najpóźniej wymagalną), objętą nakazem zapłaty Sądu Rejonowego w L. z 16 marca 2012 roku sygn. akt I Nc 763/11 (dalej: trzecia pożyczka).

We wszystkich nakazach zasądzone zostały odsetki ustawowe od 1 listopada 2010 r.

- Okoliczności niesporne.

Powód dokonał na rzecz pozwanego dwie wpłaty:

- pierwszą w dniu 8 sierpnia 2012 r. w wysokości 5 000 zł (dalej: pierwsza wpłata);

- drugą w łącznej wysokości 160 000 zł, co zostało potwierdzone w oświadczeniu z dnia 27 września 2012 r. (dalej: druga wpłata). W oświadczeniu tym pozwany poświadczył, że w dniu 27 września 2012 r. otrzymał 85 000 zł, a wcześniej w ratach - daty tych rat nie zostały ustalone, przyjąc zatem należy (z korzyścią dla pozwanego A. G.) pewną datę 27 września 2012 r. (dalej: druga wpłata).

- Fakt dokonania pierwszej wpłaty ostatecznie był niesporny.

- Sąd Apelacyjny (tak jak i Sąd pierwszej instancji) uznał, że powód dokonał i drugiej wpłaty. Wprawdzie w sprawie Sądu Rejonowego w L. (sygn. akt I C 372/12), która to sprawa omówiona zostanie poniżej, Sąd ów poczynił odmienne ustalenia, jednakże ustalenia te nie są wiążące dla Sądu Apelacyjnego wyrokującego w niniejszej sprawie, nadto wyrok Sądu Rejonowego w L. nie jest prawomocny. W zakresie ustalenia dokonania drugiej wpłaty podzielić należy ocenę dowodów dokonaną przez Sąd pierwszej instancji. Przeprowadzona opinia instytutu naukowego potwierdza, że podpis pod oświadczeniem potwierdzającym drugą wpłatę jest podpisem pozwanego. Pozwany zresztą popada w sprzeczność, gdyż z jednej strony kwestionuje swój podpis, a z drugiej podaje, że powód podstępnie wykorzystał blankiet z jego podpisem. Nadto pozwany początkowo kwestionował, by podpisał oba oświadczenia (odpowiedź na pozew K-96), a później przyznał, iż pierwsze oświadczenie podpisał, a wpłatę 5 000 zł otrzymał. O tym, że powód dokonał wpłaty łącznie w wysokości 160 000 zł świadczą zeznania świadków M. S. i A. J., którzy podali, że wkrótce po zwrocie pozwany wspominał M. S., że powód spłacił mu pożyczkę. Pisemne oświadczenie pozwanego o spłacie zadłużenia przez powoda widziała A. J.. Nadto – co najistotniejsze – w dniu 19 lipca 2012 r. powód zawarł umowę kredytu gotówkowego w wysokości 90 457,50 zł. Posiadał więc środki na dokonanie w dniu 27 września zapłaty 85 000 zł, a wcześniej – jako osoba zajmująca się handlem samochodami – posiadał środki na dokonanie pierwszej wpłaty oraz 75 000 w ratach.

Sąd Apelacyjny dalej ustala:

W sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w L. (sygn. akt I C 372/12) powód A. M. domagał się pozbawienia wykonalności nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w L. z dnia 29 grudnia 2011 r. (sygn. akt I Nc 728/11) oraz nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w L. z dnia 16 marca 2012 r. (sygn. akt I Nc 763/11). Powództwo swoje opierał na tych samych okolicznościach co niniejsze powództwo, a mianowicie dokonanych wpłatach z 8 sierpnia 2012 r. i 27 września 2012 r. (w/w pierwsza i druga wpłata).

- Dowód: sporządzona w Sądzie Apelacyjnym kserokopia pozwu K- 468.

Wyrokiem z dnia 16 grudnia 2016 r. (sygn. akt I C 372/12) Sąd Rejonowy w L. pozbawił tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty z dnia 29 grudnia 2011 r. w sprawie sygn. akt I Nc 728/11 Sądu Rejonowego w L., któremu nadano klauzulę wykonalności na mocy postanowienia z dnia 30 stycznia 2012 r., wykonalności - w części co do zapłaty kwoty 5 000 zł uiszczonej przez powoda A. M. w dniu 8 sierpnia 2012 r. bezpośrednio pozwanemu A. G.; oddalił powództwo w pozostałym zakresie i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 1 429 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

- Dowód: kserokopia wyroku K- 480.

Z uzasadnienia tegoż wyroku wynika, że Sąd ten uznał, że powód dokonał wpłaty z dnia 8 sierpnia 2012 r. (pierwsza wpłata), natomiast zdaniem tegoż Sądu powód nie dokonał drugiej wpłaty. W ocenie tego Sądu powód najprawdopodobniej wcześniej wykorzystał stan zdrowia pozwanego lub w ramach czynności związanych z zakupem samochodów uzyskał jego podpis na karcie lub też wszedł w posiadanie takiego dokumentu, przy czym sam odręcznie napisał treść oświadczenia z dnia 27 września 2012 r.

- Dowód: uzasadnienie wyroku K- 474.

Zważyć przyjdzie:

Zgodnie z treścią art. 451 kc dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne. Jeżeli dłużnik nie wskazał, który z kilku długów chce zaspokoić, a przyjął pokwitowanie, w którym wierzyciel zaliczył otrzymane świadczenie na poczet jednego z tych długów, dłużnik nie może już żądać zaliczenia na poczet innego długu. W braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych - na poczet najdawniej wymagalnego.

Przez dług, o którym mowa w art. 451 kc, rozumie się wszelką powinność dłużnika z tytułu spełniania świadczenia, jaka obciąża dłużnika na podstawie jednego stosunku zobowiązaniowego. Obejmuje on całość jego obowiązków wynikających z tego stosunku prawnego (J. Dąbrowa w: System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 753; F. Zoll w: System prawa prywatnego, t. 6, Supplement, s. 45).

Ani powód, ani pozwany, nie wskazali na poczet którego długu mają zostać zaliczone wpłaty – powód wszak domaga się pozbawienia wykonalności na podstawie tych samych oświadczeń i nakazu zapłaty w niniejszej sprawie, i nakazów zapłaty w sprawie Sądu Rejonowego w L. (sygn. akt I C 372/12), pozwany natomiast przeczy by w ogóle otrzymał drugą wpłatę, nie wskazał też na poczet którego długu zaliczył pierwszą wpłatę. Wpłaty winny być zatem zaliczane zgodnie z treścią art. 451§3 kc według kolejności wymagalności długów. Rodzi się pytanie jak, wobec braku oświadczenia wierzyciela, o którym mowa w art. 451§2 kc, zaliczać wpłaty na związane z każdym z długów zaległe należności uboczne. Odpowiedzi na to pytanie udzielił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 listopada 2016 r. (CSK 732/15) stanowiąc, że „W świetle art. 451 § 1 kc, a w szczególności zdania drugiego, nie budzi wątpliwości, iż odrębnymi długami uzasadniającymi wybór dłużnika nie są wymagalna należność główna i przysługujące od niej odsetki, względnie zaległa część należności głównej (w razie rozłożona jej na raty). W rozumieniu art. 451 § 1 zd. 1 kc stanowią one jeden dług. Wierzyciel nie ma obowiązku zawiadamiania dłużnika o zaliczeniu dokonanej przez niego wpłaty w pierwszej kolejności na poczet zaległych odsetek, czy zaległych rat należności głównej. Taki obowiązek nie wynika z przepisów kc. W związku z tym, jeżeli dłużnik zaznacza w tytule zapłaty, że czyni to na poczet zaległej należności głównej, w sytuacji, w której odmienny w stosunku do przepisu art. 451 § 1 zd. 2 kc sposób zaliczania nie wynika z łączącej wierzyciela i dłużnika umowy, powinien uzyskać u wierzyciela informację, czy rzeczywiście w taki sposób zaliczył jego wpłatę. Milczenie wierzyciela nie oznacza, że wyraził zgodę i odstąpił od uprawnienia z tego przepisu. Inaczej będzie w przypadku, gdy wierzyciel potwierdzi zaliczenie zgodnie ze wskazaniem dłużnika. Wówczas wierzyciel nie ma już możliwości skorzystania z uprawnienia przewidzianego w art. 451 § 1 zd. 2 kc. Wyrażona w art. 451 § 1 zd. 2 kc reguła ma zastosowanie również, gdy dłużnik spełniający świadczenie ma względem wierzyciela nie kilka, lecz tylko jeden dług, złożony z należności głównej i zaległych odsetek”. Analiza przedstawionej tezy prowadzi do wniosku, że w sytuacji braku oświadczenia wierzyciela wpłatę - w ramach jednego długu - zalicza się w pierwszej kolejności na zaległe należności uboczne (w danym przypadku odsetki), a następnie na świadczenie główne.

I tak:

1) pierwsza wpłata na kwotę 5 000 złotych powinna być zaliczona na poczet najwcześniej wymagalnej pożyczki (drugiej pożyczki zob. wyżej) na kwotę 25 000 zł wraz z odsetkami od 1 listopada 2010 roku do 7 sierpnia 2012 (i tak też uczynił Sąd Rejonowy w L.), z tym, że w pierwszej kolejności na odsetki, a następnie na należność główną;

2) druga wpłata na kwotę 160 000 złotych w pierwszej kolejności powinna być zaliczona na to co zostało do zapłaty kapitału z drugiej (w/w) pożyczki (kwota X) oraz odsetki od kwoty X od 8 sierpnia 2012 roku (pierwsza wpłata) do 26 września 2012 roku (druga wpłata);

3) w dalszej kolejności druga wpłata powinna być zaliczona na należność z pierwszej pożyczki na 100 000 złotych z odsetkami od 1 listopada 2010 roku do 26 września 2012 roku, z tym, że w pierwszej kolejności na odsetki, a następnie na należność główną;

4) kolejno druga wpłata winna być zaliczona na trzecią pożyczkę na 10 000 złotych wraz z odsetkami od dnia 1 listopada 2010 roku do dnia 26 września 2012 roku, z tym, że w pierwszej kolejności na odsetki, a następnie na należność główną.

Stosując wyżej przedstawiony algorytm, należy przeprowadzić następujące wyliczenia:

- ustawowe odsetki od kwoty 25 000 zł za okres od 1 listopada 2010 r. do 7 sierpnia 2012 r. wynoszą 5 734,25 zł;
- pierwsza wpłata zaliczona winna więc być w całości na odsetki;
- pozostaje 734,25 zł odsetek z pożyczki drugiej, cały kapitał (25 000 zł) pożyczki drugiej (wskazana wyżej kwota X) oraz ustawowe odsetki od 25 000 zł za okres od 8 sierpnia 2012 r. (pierwsza wpłata) do 26 września 2012 r. (druga wpłata), które wynoszą 436,30 zł Razem : **26 170,55 zł.** ($734,25 + 25\ 000 + 436,30 = 26\ 170,55$);
- pozostała kwota 26 170,55 zł z pożyczki drugiej winna być pokryta z drugiej wpłaty;
- pozostaje kwota **133 829,45 zł** ($160\ 000 - 26\ 170,55 = 133\ 829,45$), która winna być zaliczona poczet drugiej pożyczki w wysokości 100 000 zł (objętej nakazem zapłaty w niniejszej sprawie), z tym, że w pierwszej kolejności na ustawowe odsetki od 1 listopada 2010 r. do 26 września 2012 r.;
- ustawowe odsetki od kwoty 100 000 zł za okres od 1 listopada 2010 r. do 26 września 2012 r. wynoszą 24 717,81 zł;
- odsetki i kapitał z pożyczki pierwszej wynoszą 124 717,81 zł ($24\ 717,81\ zł + 100\ 000\ zł = 124\ 717,81$);
- pozostała w/w kwota **133 829,45 zł** wyczerpuje więc całą pożyczkę pierwszą oraz odsetki;
- pozostaje 9 111,64 zł, co winno być przeznaczone na trzecią pożyczkę. Wprawdzie nie jest to objęte niniejszym powództwem, jednakże ma znaczenie, bo w pozwie powód domaga się w całości pozbawienia wykonalności nakazu zapłaty, w tym również w zakresie zasądzonych kosztów procesu w wysokości 4 867 zł;
- trzecia pożyczka (10 000 zł) zasądzona została z odsetkami od 1 listopada;
- ustawowe odsetki od 1 listopada do 26 września 2012 r. od kwoty 10 000 wynoszą 2 471,78 zł;
- pozostała kwota 9 111,64 zł winna być przeznaczona na ustawowe odsetki i kapitał, razem 12 471,78 zł ($2\ 471,78 + 10\ 000 = 12\ 471,78$) i wyczerpuje to już całość wpłat dokonanych przez powoda;
- po zaliczeniu na trzecią pożyczkę pozostałej kwoty 9 111,64 pozostaje jeszcze do spłacenia 3 360,14 zł ($12\ 471,78 - 9\ 111,64 = 3\ 360,14$);
- skoro koszty procesu nakazu zapłaty objętego niniejszym powództwem były wymagalne najpóźniej, wpłacone przez powoda kwoty nie mogły być już zaliczone na owe koszty.

Mając na uwadze powyższe wyliczenia zasadnym było pozbawienie wykonalności nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Częstochowie z dnia 14 grudnia 2011 r. (sygn. akt I Nc 122/11) - w zakresie nakazania A. M. zapłaty na rzecz A. G. kwoty 100 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 listopada 2010 r., a w pozostałym zakresie (odnośnie pozbawienia wykonalności nakazu w zakresie kosztów procesu) powództwo winno zostać oddalone.

Z przedstawionych względów Sąd Apelacyjny na podstawie wyżej powołanych przepisów prawa oraz art. 386§1 kpc i art. 385 kpc orzekł jak w pkt. 1. i 2. wyroku.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w zakresie kosztów procesu za instancję odwoławczą uzasadniają normy z art. 108§1 kpc i art. 100 zdanie drugie kpc. Apelacja powoda odniosła skutek w minimalnej części. Uzasadniało to zasądzenie na rzecz powoda całości poniesionych kosztów procesu. Kwota 2 700 zł stanowi honorarium jego pełnomocnika procesowego ustalone na podstawie § 6 pkt. 6 w związku z § 13 ust. 1 punkt 2 obowiązującego w dacie złożenia apelacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz.461).

SSA Lucyna Świdowska-Pilis SSA Piotr Wójtowicz SSA Ewa Tkocz